

20 APRIL 2018

GEMEENTE MIDDEN-DRENTHE

1014

Recreatieschap Drenthe

Verslag van de controle
over het boekjaar 2017

ACCOUNTANTS
ADVISEURS

16 maart 2018

U en UNP

VERTROUWELIJK

Recreatieschap Drenthe
t.a.v. de heer D. Dijkstra
en de leden van het Dagelijks Bestuur
Brink 4b
7981 BZ DIEVER

Assen, 16 maart 2018

Betreft: accountantsverslag 2017

Geachte leden van het Dagelijks Bestuur,

Met genoegen presenteren wij u hierbij het accountantsverslag over boekjaar 2017, dat wij hebben opgesteld naar aanleiding van de door ons uitgevoerde werkzaamheden in het kader van de controle van de jaarrekening 2017 van Recreatieschap Drenthe. Wij brengen hiermee verslag uit over de bevindingen naar aanleiding van de controle.

De jaarrekening 2017 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van de directie van Recreatieschap Drenthe. Het concept accountantsverslag hebben wij op 6 maart 2018 besproken met de directie van Recreatieschap Drenthe.

Wij bedanken de directie en de medewerkers van Recreatieschap Drenthe voor de open en constructieve samenwerking bij het verrichten van onze controlewerkzaamheden en de totstandkoming van onze rapportage.

Tot het geven van een nadere toelichting zijn wij gaarne bereid.

Met vriendelijke groet,
UNP accountants adviseurs B.V.
namens deze,

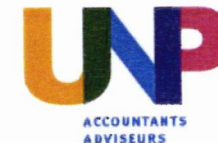
drs. F. Geertsma RA

1 Inhoud

- 1 Inhoud
- 2 Samenvatting en conclusie
- 3 Samenvatting van onze controleaanpak
- 4 Mededeling betrouwbaarheid en continuïteit gegevensverwerking
- 5 Bevindingen controle 2017
- 6 Overige te bespreken onderwerpen
- 7 Bijlagen

2.1 Samenvatting en conclusie

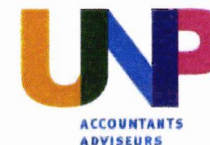

- Er zal door ons een goedkeurende controleverklaring worden afgegeven bij de jaarrekening over boekjaar 2017 van Recreatieschap Drenthe.
- Onderbouwing van de verklaring:
 - Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

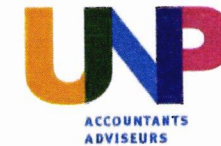
- Wij zijn van oordeel dat de jaarrekening 2017 van Recreatieschap Drenthe getrouw en in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten zowel de baten en de lasten over 2017 als de activa en passiva per 31 december 2017 weergeeft, en dat de in deze jaarrekening opgenomen baten en lasten, alsmede de balansmutaties tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met van toepassing zijnde wettelijke regelingen.

2.2 Samenvatting en conclusie

- De directie heeft aangegeven dat er geen andere belangrijke gebeurtenissen na balansdatum zijn, welke van invloed zijn op de situatie per 31 december 2017.
- De directie heeft aangegeven dat geen sprake is van claims en/of lopende rechtszaken jegens Recreatieschap Drenthe.
- De directie heeft aangegeven dat er geen andere niet uit de balans blijkende verplichtingen zijn per 31 december 2017 anders dan vermeld in de toelichting op de jaarrekening.
- Er is een bevestigingsbrief met betrekking tot boekjaar 2017 verstrekt door de accountant, welke is gedateerd en ondertekend door de directie van Recreatieschap Drenthe op 6 maart 2018.
- Er zijn geen meningsverschillen met de directie geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door de directie en de medewerkers van Recreatieschap Drenthe de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

2.3 Samenvatting en conclusie

- In Nederland is de accountant wettelijk verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan de directie. Wij merken op dat onze controle niet specifiek is ingericht op het ontdekken van fraude. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht. Wij hebben een fraudediscussie gevoerd met het controleteam en met de directie van Recreatieschap Drenthe, waarbij wij de nadruk hebben gelegd op de vermoedens van materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken. Van de directie hebben wij de bevestiging ontvangen dat er geen onregelmatigheden zijn geconstateerd waarbij de directie of werknemers die een belangrijke rol spelen bij de maatregelen van interne beheersing of anderen in het geval dat de fraude van materieel belang kan zijn op de jaarrekening, zijn betrokken. Tevens hebben wij zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd die gericht waren op het risico van het 'omzeilen' van de interne beheersingsmaatregelen door de directie te detecteren. Wij hebben specifieke controles uitgevoerd op memoriaalboekingen en schattingen en hebben significante en niet-routinematige transacties met behulp van gegevensanalyses onderzocht. Hierbij hebben wij geen bijzonderheden geconstateerd.
- Hoewel wij een professioneel-kritische houding hebben ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, willen wij opmerken dat onze controle niet specifiek is gericht op het ontdekken hiervan. Tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2017 hebben wij geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.

2.4 Samenvatting en conclusie

- Een belangrijk onderdeel van de rechtmatigheidswetgeving is de niet-financiële rechtmatigheid. Dit is niet primair het onderzoeksgebied van de accountant. De accountant heeft als taak u te wijzen op een niet-financiële onrechtmatigheid als eventuele 'bijvangst' van de reguliere controle en op eventuele tekortkomingen in het interne signaleringssysteem. Voor dit laatste verwijzen wij u naar onze opmerkingen over de administratieve organisatie en interne beheersing en naar de paragraaf in dit accountantsverslag.
- In het kader van onze controle van de jaarrekening 2017 hebben wij geen bijzonderheden te rapporteren over de niet-financiële rechtmatigheid.

3.1 Samenvatting van onze controleaanpak

- Met de opdrachtbevestiging van 11 november 2016 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2017 (opdrachtbevestiging voor 3 jaar). Het jaar 2017 is het tweede jaar dat wij de accountantscontrole verzorgen. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in de opdrachtbevestiging.
- Bij de jaarrekening 2017 van Recreatieschap Drenthe verstrekken wij een controleverklaring voor zowel de getrouwheid als de financiële rechtmatigheid. De controleverklaring zal separaat worden verstrekt.
- Er is gedurende het verloop van de controle geen sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle.
- Naast de opdrachtbevestiging zijn bepalend voor onze controle:
 - Het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado)
 - Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)
 - Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semi-publieke sector (WNT)
 - Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido)
 - Kadernota Rechtmatigheid
- Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2017 voldoende voor de doelstelling van onze controle. Een toelichting op de reikwijdte van onze controle 2017 is opgenomen in bijlage 7 van dit accountantsverslag.

3.2 Samenvatting van onze controleaanpak

- Ten aanzien van de accountantscontrole bevestigen wij dat:
 - onze controle is uitgevoerd overeenkomstig de in Nederland algemeen aanvaarde richtlijnen met betrekking tot controleopdrachten.
 - wij onafhankelijk zijn ten opzichte van Recreatieschap Drenthe, de directie en haar bestuurders. Voor zover wij weten heeft zich geen inbreuk voorgedaan op de van toepassing zijnde regels en het beleid ten aanzien van onafhankelijkheid. Ons zijn geen relaties bekend tussen UNP accountants adviseurs B.V. en Recreatieschap Drenthe, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. In bijlage 7 bij dit accountantsverslag is een nadere uiteenzetting gegeven van onze onafhankelijkheid.

3.3 Samenvatting van onze controleaanpak

- In overeenstemming met de wet resulteert onze accountantscontrole in het afgeven van een controleverklaring met betrekking tot de getrouwheid van de jaarrekening (het getrouwe beeld van de financiële positie en het resultaat). Onze controle valt globaal uiteen in een tweetal momenten:

Tussentijdse controle

Identificatie van significant aangemerkte processen op basis van risicoanalyse

Toetsen van de significante aangemerkte processen

Opzet van processen in kaart brengen

Bestaan van deze processen in kaart brengen

Eindejaarscontrole

Vaststellen of de interne controlemaatregelen het gehele jaar hebben gewerkt

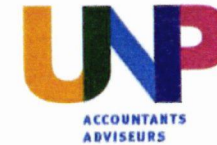
Onderzoek van de jaarrekening

3.4 Samenvatting van onze controleaanpak

- Wij hebben de jaarrekeningcontrole 2017 van Recreatieschap Drenthe uitgevoerd met inachtneming van de volgende toleranties:
 - De Materialiteit bedraagt € 10.000, zijnde:
 - 1% van € 1.002.213. (als benchmark is gehanteerd de totale lasten).
 - Materialiteit wordt ook wel "materieel belang" genoemd. Informatie in de jaarrekening is van materieel belang indien deze informatie (of het weglaten daarvan) de beslissingen van gebruikers van de jaarrekening kan beïnvloeden.
 - De Uitvoeringsmaterialiteit bedraagt € 5.000, zijnde:
 - 50% van € 10.000, zijnde de materialiteit.
 - Uitvoeringsmaterialiteit wordt gebruikt omdat rekening gehouden moet worden met de zogenaamde niet-ontdekte afwijkingen (omdat geen integrale controle uitgevoerd wordt en het risico bestaat dat niet alle fouten in de jaarrekening ontdekt worden).
 - De rapportagetolerantie voor fouten is door ons op € 500 gesteld (zijnde 5% van € 10.000 als zijnde de materialiteit).

3.5 Samenvatting van onze controleaanpak

- Belangrijkste onderkende risico's (frauderisicofactoren zie volgende pagina) ten aanzien van de jaarrekening van Recreatieschap Drenthe in het kader van de accountantscontrole:
 - Afhankelijkheid bijdrage gemeenten;
 - Het niet voldoen aan wet- en regelgeving;
 - Ongeautoriseerde verplichtingen (inkopen);
 - Onjuiste verantwoording (project)kosten;
 - Onjuiste verantwoording onderhanden projecten;
 - Onvolledige verantwoording (te) ontvangen subsidies;
 - Onjuiste verantwoording van de personeelskosten.

3.6 Samenvatting van onze controleaanpak

- In aanvulling op de voorgaande bladzijde zijn bij de controle Recreatieschap Drenthe de volgende frauderisicofactoren onderkent:
 - Het doorbreken van de AO/IB door de leiding;
 - Frauduleuze verslaggeving met betrekking tot te hoge of te lage omzet;
 - Onrechtmatige betalingen.
- Uit onze werkzaamheden zijn geen aanwijzingen voor materiële afwijkingen als gevolg van fraude naar voren gekomen. Het onderwerp fraude is daarnaast op diverse momenten besproken met de directie, welke aangeeft dat er zich geen fraudegevallen hebben voorgedaan.

4 Mededeling betrouwbaarheid en continuïteit gegevensverwerking

- In Titel 9 Boek 2 BW, artikel 393 is geregeld dat de accountant in het kader van het jaarrekeningenrecht melding moet doen van zijn bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking, die hij heeft opgedaan bij zijn onderzoek naar de getrouwheid van de jaarrekening. Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel over de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken over de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen gaan over de onderdelen die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij geen volledigheid pretenderen.
- Uit interne en externe controlewerkzaamheden volgen geen nadere bijzonderheden die wij u moeten rapporteren. Ook hebben wij geen zaken gesignaleerd betreffende de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking die in het kader van onze jaarrekeningcontrole voor rapportering in aanmerking komen.
- Als adviespunt willen wij u meegeven een Service Level Agreement (SLA) af te sluiten met uw cloud dienstverlener, waarin verantwoordelijkheden van beide partijen duidelijk worden vastgelegd.

5.1 Bevindingen eindejaarscontrole

De jaarstukken 2017 van Recreatieschap Drenthe bestaan uit:

- Het bestuursverslag 2017 (Bericht van het Dagelijks Bestuur, de Programmaverantwoording en de Verplichte paragrafen);
- De jaarrekening 2017 (balans met toelichting, programmarekening met toelichtingen en de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling);
- Bijlagen

In het onderdeel 'programmaverantwoording' van het jaarverslag dient informatie opgenomen te worden over: wat hebben wij gedaan, wat hebben wij bereikt en wat heeft het gekost? De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (zoals weerstandsvermogen, bedrijfsvoering) en het bericht van het Dagelijks Bestuur het jaarverslag. Deze onderdelen vallen niet (expliciet) onder de controle van de jaarrekening. Het primaire object van de accountantscontrole is de jaarrekening. De inhoud van het jaarverslag hebben wij 'getoetst' op verenigbaarheid met de jaarrekening en vaststelling dat het jaarverslag geen materiële afwijkingen bevat. De accountantscontrole omvat daarom geen oordeel over de inhoudelijke juistheid en volledigheid van de informatieverstrekking opgenomen in het jaarverslag.

5.2 Bevindingen eindejaarscontrole

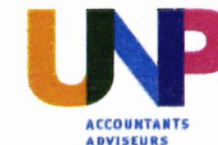

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van Recreatieschap Drenthe zijn uiteengezet in de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling in de jaarrekening 2017. In 2017 zijn er geen wijzigingen geweest in toegepaste verslaggevingsgrondslagen die een aanzienlijke invloed hebben op de baten en lasten of de financiële positie van Recreatieschap Drenthe.

Significante verslaggevingsgrondslagen en toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie van Recreatieschap Drenthe en de baten en lasten in de jaarrekening. Daarnaast wordt vereist van de directie en het Dagelijks Bestuur dat zij een oordeel vormen ten aanzien van soms moeilijke, subjectieve en complexe posities vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn.

Wij hebben het door de directie en het Dagelijks Bestuur toegepaste proces met betrekking tot significante verslaggevingsaspecten geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Tevens hebben wij een beoordeling uitgevoerd van de toepassing van de juiste methodiek, aannames, berekeningen en consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggevingsvoorschriften.

5.3 Bevindingen eindejaarscontrole

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) heeft als doel te verhinderen dat instellingen in de publieke en semipublieke sectoren rehtens in staat zijn bovenmatige bezoldigingen toe te kennen. Voor Recreatieschap Drenthe geldt dat de bestuursleden en de directie als topfunctionarissen worden aangemerkt. De algemene bezoldiging voor een topfunctionaris mag voor 2017 niet meer bedragen dan € 181.000 per jaar.

De externe accountant is belast met de controle op de naleving van de WNT door de instelling. Overschrijding van de bezoldigingsnorm wordt aangemerkt als een onverschuldigde betaling, die door de topfunctionaris terugbetaald moet worden aan de instelling. Gebeurt dit niet, dan is UNP accountants adviseurs B.V. als accountant wettelijk verplicht om bij het ministerie melding te doen van deze onverschuldigde betaling. Wij hebben tevens een meldingsplicht indien u geen of onjuiste gegevens heeft gepubliceerd in de jaarrekening.

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2017 van Recreatieschap Drenthe niet strijdig zijn met de WNT en dat de jaarrekening 2017 van Recreatieschap Drenthe voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

- U publiceert de jaarrekening (waarin de verantwoording inzake de WNT is opgenomen) op uw website. Op grond van de WNT moet de verantwoording inzake WNT vrij toegankelijk zijn en (met ingang van 2018) tenminste 7 jaar beschikbaar blijven. Wij adviseren u maatregelen te treffen dat een en ander op deze wijze geborgd wordt.

5.4 Bevindingen eindejaarscontrole

De analyse van uw resultaat en vermogen (1)

Risicomanagement spitst zich bij Recreatieschap Drenthe vooral toe op 'awareness' (risico-bewustzijn) en het onderkennen van materiële risico's, om deze vervolgens te kwalificeren en te kwantificeren (met kans en impact). De rapportage over risicomanagement vindt plaats in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in het jaarverslag. In deze paragraaf wordt een relatie gelegd met het beschikbare en gewenste weerstandsvermogen met als uitkomst een ratio dat een kwalitatief oordeel geeft over de toereikendheid van het weerstandsvermogen, op basis van de door u gestelde kaders.

De inventarisatie van risico's die in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing (in het jaarverslag) is opgenomen, geeft een grove indicatie van de financiële omvang van de belangrijkste (specifieke) risico's die door Recreatieschap Drenthe zijn benoemd, ter bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit.

5.5 Bevindingen eindejaarscontrole

De analyse van uw resultaat en vermogen (2)

Recreatieschap Drenthe heeft een (gewogen) financieel risico gekwantificeerd van afgerond € 160.000 (2016: € 160.000). De beschikbare weerstandscapaciteit van Recreatieschap Drenthe bedraagt € 93.463 (2016: € 93.463) zoals aangegeven in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing'.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit vanwege ingeschatte risico's.

U geeft in het jaarverslag aan dat u de omvang van het huidige weerstandsvermogen als redelijk acht gezien de omvang van de activiteiten en huidige inzichten. Een verdere versterking verdient naar uw en onze mening aanbeveling.

5.6 Bevindingen eindejaarscontrole

De analyse van uw resultaat en vermogen (3)

Het resultaat voor bestemming in een jaar wordt weergegeven als het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten. Daarnaast kent Recreatieschap Drenthe ook het resultaat na bestemming. Dit is het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten plus of min de bestemmingen. Deze bestemmingen bestaan uit gedane onttrekkingen uit reserves minus de stortingen in reserves. De stortingen in dan wel onttrekkingen aan reserves vinden plaats op basis van door u genomen besluiten. Het resultaat ná bestemming is dus mede het gevolg van uw besluitvorming.

Concreet betekent dit voor Recreatieschap Drenthe het volgende:

- De exploitatie over 2017 laat een voordelig gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten voor bestemming zien van € 5.133 negatief, ten opzichte van een begroot nadelig saldo van € 12.852. Dit is een voordeel van afgerond € 8.000, hetgeen enerzijds verklaard wordt door hogere overige opbrengsten en anderzijds door hogere overige uitgaven. Een nadere analyse geven wij op de volgende pagina.
- De (samenvatting van) balans en programmarekening zijn opgenomen in de bijlagen 7.6 en 7.7.

5.7 Bevindingen eindejaarscontrole

De analyse van uw resultaat en vermogen (4)

- De ontwikkeling van baten en lasten wordt sterk beïnvloed door de projecten en het Fonds Recreatie & Toerisme. De projecten gaan resultaatneutraal door de programma-rekening, de uitgaven ten behoeve van het fonds zijn € 13.500 hoger (2016: € 101.000 lager) dan begroot, dit saldo is in mindering gebracht op de bestemmings-reserve. Overigens zijn de gelden inzake het Fonds Recreatie & Toerisme wel toegekend aan projecten maar nog niet tot (volledige) uitkering gekomen omdat de projecten nog lopen en/of de gelden nog niet zijn opgevraagd.
- Ten aanzien van de baten is sprake van hogere baten dan begroot van huisvesting, overige opbrengsten en projecten. Bij huisvesting betreft dit de onderverhuur aan Stichting Drentse Fiets4Daagse, deze werd voorheen in mindering gebracht op de huurlasten. De overige opbrengsten zijn hoger door het recreatiecongres, de excursie, de cursus voor AORTA-ambtenaren en de verkoop van kaarten etc.
- Binnen de lasten is sprake van verschuivingen. De personeelslasten zijn € 31.000 lager door de doorbelasting naar projecten van € 94.000. De brutolonen en sociale lasten zijn € 52.000 hoger dan begroot door tijdelijke inzet van meer fte en door het eenmalig effect van de invoering van het Individueel keuzebudget (IKB) in 2017.
- De huisvestingskosten zijn € 3.300 hoger omdat de huurlast volledig is opgenomen, exclusief onderverhuur. De energie- en schoonmaakkosten zijn lager dan begroot.
- De onderhoudskosten zijn € 14.500 hoger dan begroot door onderhoud kanosteigers.
- De overige uitgaven zijn € 28.500 hoger door recreatiecongres, inkoop kaarten etc., cursus AORTA-ambtenaren en kosten excursie.

5.8 Bevindingen eindejaarscontrole

De analyse van uw resultaat en vermogen (5)

- De bureaunkosten zijn € 9.000 hoger dan begroot door hogere reiskosten van € 5.300, hogere automatiseringskosten van € 3.500, daarnaast sprake van lagere verzekeringskosten van € 2.300. De overige posten zijn licht hoger dan begroot.
- De onttrekkingen en toevoegingen aan de bestemmingsreserves zijn conform de begroting(swijziging). Ten aanzien van personele inzet is € 5.350 extra gedoteerd aan de reserve, dit betreft een toegekende subsidie in het kader van project MKB scholing.
- Aan de reserve onderhoud is € 4.000 extra gedoteerd, dit betreft een ontvangen bijdrage van de gemeente Ooststellingwerf in het onderhoud van het wandelnetwerk.
- De uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn conform wet- en regelgeving separaat onder de uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar vermeld. Met ingang van boekjaar 2017 wordt in de toelichting per kwartaal uiteengezet wat het drempelbedrag is en welk deel buiten de schatkist is gehouden. Dit is in de definitieve jaarrekening verwerkt.
- De vorderingen op openbare lichamen zijn sterk gedaald met € 181.000, terwijl vorig jaar sprake was van een sterke stijging van € 146.500 door te ontvangen subsidiebedragen van lopende projecten. De daling heeft met name betrekking op ontvangen voorschotten op de te ontvangen subsidies.
- De stijging van de overige schulden betreft voor circa € 15.000 de gemeente Assen inzake de afrekening personeelskosten over december. De overlopende passiva dalen met € 26.500, dit betreft grotendeels de afname van de onderhanden projecten met € 34.000.

5.9 Bevindingen eindejaarscontrole

Overige bijzonderheden en aandachtspunten:

- Mogelijke VPB-plicht (als gevolg van de invoering van de wet “Modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen” per 1 januari 2016). Normaliter geldt deze wet ook voor gemeenschappelijke regelingen. De feitelijke aangifteplicht is echter onder andere afhankelijk van de juridische verschijningsvorm van de gemeenschappelijke regeling.
 - U heeft aangegeven hierover met de belastingdienst in overleg te zijn.
 - Dientengevolge heeft Recreatieschap Drenthe in haar jaarrekening 2017 geen fiscale positie inzake de vennootschapsbelasting verwerkt. Wij adviseren u jaarlijks tijdig vast te stellen of Recreatieschap Drenthe nog steeds aan de gestelde voorwaarden en uw veronderstellingen dienaangaande voldoet.
- In de begroting wordt gewerkt met vaste bedragen voor dotaties en onttrekkingen aan bestemmingsreserves. De uiteindelijke dotatie of onttrekking is echter afhankelijk van de werkelijke uitkomsten. Wij geven u in overweging bij het opstellen van de begroting deze flexibiliteit in te bouwen en bijvoorbeeld een maximum bedrag overeen te komen, zodat begroting en werkelijkheid beter op elkaar aansluiten.

5.10 Bevindingen eindejaarscontrole

Overige bijzonderheden en aandachtspunten (vervolg):

- De afgelopen periode zijn er veel notities in het kader van het BBV verschenen en is/wordt het BBV ook op een aantal onderdelen vernieuwd. Hoewel niet alle bepalingen en wijzigingen onverkort voor Recreatieschap Drenthe zullen gelden, adviseren wij u de ontwikkelingen c.a. in het BBV periodiek te volgen en de impact op de begroting en jaarrekening van Recreatieschap Drenthe tijdig te onderkennen.
- Op 8 november 2016 is het initiatiefwetsvoorstel 'Normalisering rechtspositie ambtenaren' door de Eerste Kamer aangenomen. De planning van de overheid is dat de initiatiefwet (tezamen met alle invoerings- en aanpassingswetgeving met ingang van 1 januari 2020 in werking treedt. De wet heeft als doel om de rechtspositie van ambtenaren zoveel mogelijk gelijk te trekken aan de rechtspositie van werknemers in de private sector. Wij adviseren u tijdig te onderzoeken wat de impact van de wet is voor Recreatieschap Drenthe, bijvoorbeeld op het gebied van de rechtspositieregeling (die bij de inwerkingtreding van de wet komt te vervallen), arbeidsvoorwaarden, CAO, arbeidsovereenkomsten en waar nodig maatregelen te treffen.

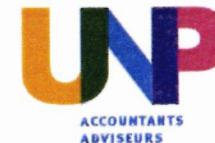
5.11 Bevindingen eindejaarscontrole

- Wij hebben geen controleverschillen (fouten en/of onzekerheden) ten aanzien van de getrouwheid en/of rechtmatigheid geconstateerd:
 - > Er zijn geen ongecorrigeerde verschillen resterend boven de rapportagetolerantie van € 500.
 - > Er zijn geen openstaande discussiepunten tussen UNP accountants adviseurs B.V. en de directie van Recreatieschap Drenthe.

De directie heeft een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening afgegeven, waarin de directie bovenstaande heeft bevestigd. Dat houdt in dat eventuele niet geconstateerde en daardoor niet-gecorrigeerde fouten, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. De directie is tevens gevraagd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde fouten.

5.12 Bevindingen interimcontrole

Interim (1)

- Uitgaande van de reikwijdte van onze opdracht tot controle van de jaarrekening constateren wij, evenals in voorgaand jaar, dat het financieel beheer, waaronder de betrouwbaarheid van de financiële administratie en de in processen opgenomen interne beheersingsmaatregelen, van Recreatieschap Drenthe in de basis stabiel en adequaat is. We constateren echter wel dat sprake is van relatief veel administratieve handelingen en vastleggingen (hard-copy). Het zou mogelijk moeten zijn om dit verder te digitaliseren, waarmee ook meer efficiency bereikt wordt.
- De interimcontrole is uitgevoerd in december 2017. Er is aandacht besteed aan de volgende processen: inkopen, liquide middelen, personeel, verkopen, projectbeheersing en planning- en controlcyclus. Onderstaand volgen enkele aanbevelingen:
 - Er wordt evenals in 2016 geen kasboek bijgehouden en daarnaast is geen sprake van een dagboek kas in de financiële administratie. Wij raden aan, ondanks de beperkte omvang van het contant geldverkeer, een kasadministratie te voeren. U heeft aangegeven het contant geldverkeer zoveel mogelijk te beperken. De huidige geldstroom heeft met name te maken met de inkomsten uit toiletgebouwen ten behoeve van de recreatievaart.

5.13 Bevindingen interimcontrole

Interim (2)

- De inkoopfacturen zijn met ingang van december 2017 digitaal geautoriseerd en gearhiveerd in Cash. Wij hebben begrepen dat de junior medewerker administratie aangeeft wie de factuur moet autoriseren. Wij raden aan in Cash, indien mogelijk, de verantwoordelijke budgethouder/projectleider aan de kostenplaatsen te koppelen en daarnaast in te regelen dat facturen ter 2^e autorisatie door de directeur worden geautoriseerd.
- De medewerkers financiële administratie kunnen zowel betalingen klaarzetten als crediteurstamgegevens wijzigen. Gezien de omvang van de organisatie is het niet mogelijk hier functiescheiding in aan te brengen. De betalingen worden geautoriseerd door de directeur, daarnaast steekproefsgewijze controle van IBAN nummer op batch met onderliggende facturen. Risico ongeautoriseerde betalingen is daarmee beperkt.
- De projectregistratie en -beheersing vindt grotendeels extracomptabel plaats, de projectbegrotingen worden niet in de in financiële administratie vastgelegd, waardoor vergelijking van begroting met werkelijkheid alleen extracomptabel mogelijk is. Gezien de toenemende omvang van het aantal projecten brengt dit extra administratieve handelingen met zich mee. U heeft aangegeven te gaan onderzoeken of digitale verwerking in een projectadministratiepakket mogelijk is. Wij raden dit zeker aan, dit draagt ook bij aan een verdere digitalisering van de organisatie.
- Er wordt nog niet altijd gewerkt met een standaard dossierindeling ten aanzien van de projecten, wij raden aan deze te gebruiken. Naast 'papieren' dossiers wordt er ook gewerkt met digitale documenten in verschillende mappen, dit zou met een projectadministratie verder gecentraliseerd en gedigitaliseerd kunnen worden.

5.14 Bevindingen interimcontrole

Interim (3)

- Ten aanzien van de status van de onderhanden projecten wordt aan het eind van het jaar in Excel per project een overzicht opgesteld welke wordt ondertekend door de projectleider. Indien er een projectoverzicht beschikbaar is waarin begroting wordt afgezet tegen de werkelijkheid en de te verwachten kosten en baten inzichtelijk zijn hoeven deze extracomptabele overzichten niet meer opgesteld te worden. Daarnaast is realtime inzichtelijk wat de stand van zaken is ten opzichte van de projectbegroting.
- Er is geen sprake van een formele liquiditeitsbegroting. Wij raden aan deze jaarlijks op te stellen en tevens periodiek een liquiditeitsoverzicht bij te houden zodat timing van ontvangsten en uitgaven inzichtelijk is. Aangezien de bijdragen van de deelnemende gemeenten aan het begin van het jaar worden ontvangen en u werkt met tussentijdse cijfers gedurende het jaar, is er voldoende inzicht in de tussentijdse liquiditeitspositie.
- Bij de opstelling van tussentijdse cijfers wordt sinds boekjaar 2016 rekening gehouden met de verwachting richting het eind van het jaar, een zogenaamde rolling-forecast. Daarnaast worden tussentijdse cijfers afgezet tegen de begroting en vorig jaar. Hierdoor kan er tussentijds nog bijgestuurd worden, indien nodig.
- Wij begrepen dat het opstellen van deze tussentijdse cijfers veel tijd in beslag neemt, wellicht is dit proces verder te digitaliseren door gebruik te maken van query's of digitale output uit de financiële administratie of door in Cash gebruik te maken van dashboard faciliteiten.

6 Overige te bespreken onderwerpen

- Wat verder ter tafel komt.
- Dank voor uw aandacht!

7 Bijlagen

7.1 Reikwijdte van de accountantscontrole

Opdracht

Conform de door u aan ons verleende opdracht hebben wij de jaarrekening 2017 van Recreatieschap Drenthe gecontroleerd. Deze jaarrekening met jaarverslag is, onder verantwoordelijkheid van het Dagelijks Bestuur en de directie van Recreatieschap Drenthe, opgesteld in overeenstemming met geldende verslaggevingsregels. Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel over de jaarrekening van Recreatieschap Drenthe op basis van onze controle te geven. In dit accountantsverslag geven wij een toelichting op de bevindingen naar aanleiding van de controle.

Controleaanpak

Onze controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en toelichtingen in de jaarrekening. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Onze controleaanpak bestaat in hoofdlijnen uit twee fasen: de interim-controle en de jaarrekeningcontrole.

7.2 Reikwijdte van de accountantscontrole

Interim-controle

Onze controle start met het maken van een analyse van de risico's waar u als onderneming mee te maken heeft. Het gaat hierbij primair om de externe risico's en de risico's in de bedrijfsvoering. Bij deze inventarisatie ligt primair de focus op de risico's op afwijkingen van materieel belang in de jaarrekening als gevolg van fraude of fouten. Onze risicoanalyse en de daarop gebaseerde controleaanpak richten zich niet uitsluitend op de jaarrekening zelf, maar ook op het systeem van interne beheersing. Hoe beter dat systeem functioneert, hoe meer zekerheid er bestaat dat de opgeleverde informatie betrouwbaar is, zowel tussentijds als bij de jaarrekening.

Omdat deze interne beheersing het gehele jaar goed dient te functioneren, hoeven wij met de aanvang van onze controle niet te wachten totdat de jaarrekening gereed is. Onze controle vindt daarom voor een belangrijk deel al in de tweede helft van het boekjaar plaats. Wij onderzoeken tijdens de interim-controle de procesrisico's om te bepalen of hierin voldoende beheersmaatregelen (AO/IB) zijn getroffen. Het product van deze fase van de controle kan zijn een managementletter met daarin opgenomen verbeterpunten ter verdere optimalisatie van de interne beheersing.

7.3 Reikwijdte van de accountantscontrole

Jaarrekeningcontrole

Bij de jaarrekeningcontrole stellen wij vast of de jaarrekening is opgesteld volgens de geldende verslaggevingsvoorschriften en of de opgestelde jaarrekening een getrouw beeld geeft. Tevens besteden wij aandacht aan de rechtmatigheid. Ook stellen wij vast dat de posten in de jaarrekening adequaat zijn toegelicht. Onze controle houdt niet in dat wij alle posten integraal controleren. Onze aanpak heeft als doel om belangrijke onjuistheden te ontdekken, rekening houdend met de materialiteitsgrenzen.

Het product van de jaarrekeningcontrole is de controleverklaring bij de jaarrekening en ons accountantsverslag. In ons accountantsverslag rapporteren wij fouten en onzekerheden die de vastgestelde rapportagetolerantie overschrijden en overige bijzonderheden die naar onze mening van belang zijn voor de behandeling van de jaarrekening (zoals governance, financiële positie, ontwikkeling resultaten en de kwaliteit van de interne beheersing). Onze controleverklaring is gebaseerd op onze controlewerkzaamheden als accountant van Recreatieschap Drenthe.

7.4 Reikwijdte van de accountantscontrole

Onze onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de 'Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)' en vormen een belangrijk onderdeel van het 'normenkader' waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen de organisatie van UNP accountants adviseurs B.V. ingebed. Er zijn onder andere maatregelen getroffen op het gebied van:

- Voorschriften en procedures omtrent onafhankelijkheid. Deze voorschriften voor professioneel gedrag op het gebied van kwaliteit en onafhankelijkheid zijn opgenomen in het Handboek van UNP accountants adviseurs B.V. en wordt uiteraard steeds geactualiseerd;
- Jaarlijkse generieke bevestiging van onafhankelijkheid door partners en medewerkers van UNP accountants adviseurs B.V.;
- Cliëntacceptatie-, opdrachtacceptatie- en opdrachtcontinuatieprocedures, waaronder een beoordeling of er sprake is van mogelijk conflicterende diensten;
- Periodieke reviews en toetsingen door (interne en externe) toetsers die niet bij een opdracht betrokken zijn, ter waarborging van een deugdelijke grondslag/deskundig oordeel;
- Eventuele roulatie van externe accountants op de opdracht bij mogelijke langdurige betrokkenheid.

Wij concluderen dat onze onafhankelijkheid als certificerend accountant bij Recreatieschap Drenthe in 2017 is gewaarborgd.

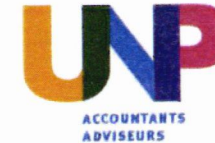
7.5 Reikwijdte van de accountantscontrole

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die UNP accountants adviseurs B.V., een bestuurder of interne toezichthouder van UNP accountants adviseurs B.V. of een lid van het controleteam heeft ontvangen of verstrekt aan Recreatieschap Drenthe of een bij Recreatieschap Drenthe betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels. Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die een (geschatte) waarde van meer dan € 100 hebben ontvangen of verstrekt en zijn daarom van mening dat er geen sprake is van een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht.

7.6 Reikwijdte van de accountantscontrole

Disclaimer

Dit verslag is alleen bestemd voor het Dagelijks Bestuur en de directie van Recreatieschap Drenthe en mag niet in zijn geheel of gedeeltelijk aan derden worden verstrekt of aangehaald zonder onze schriftelijke toestemming vooraf. Er wordt geen verantwoordelijkheid aan een derde partij geaccepteerd, omdat dit verslag daar niet voor opgesteld en bedoeld is. Dientengevolge nemen wij geen enkele verplichting of plicht van zorg aan ieder ander persoon aan wie dit verslag getoond of in zijn handen komt op ons.

De in dit verslag aan de orde gestelde onderwerpen zijn door ons geconstateerd gedurende onze controleopdracht waarvan wij van mening zijn dat zij uw aandacht behoeven. Het is geen allesomvattend verslag van alle geconstateerde zaken en in het bijzonder kunnen wij niet verantwoordelijk worden gesteld voor het rapporteren van alle bedrijfsrisico's of tekortkomingen in het systeem van interne beheersing. Elke conclusie, opinie of opmerking in dit verslag is verstrekt in de context van onze controleverklaring over de jaarrekening als geheel, welke zal worden verstrekt in onze controleverklaring.

Evenzo geldt dat de opmerkingen, bevindingen en aanbevelingen met betrekking tot het systeem van interne beheersing niet gelezen dienen te worden als een afzonderlijke opinie van het systeem van interne beheersing en haar werking.

7.7 Balans 31 december 2017

ACTIVA	2017	2016	mutatie	%-mutatie	PASSIVA	2017	2016	mutatie	%-mutatie
Vaste activa					Vaste passiva				
<i>Immateriële vaste activa</i>					<i>Eigen vermogen</i>				
Auteursrechten Drenthe-kaart	1	1 €	-	0%	Algemene reserve	€ 93.463	€ 93.463	€ -	0%
<i>Materiële vaste activa</i>					Nog te bestemmen resultaat boekjaar	€ 9.595	€ 16.162	€ 6.567-	-41%
Investerings met economisch nut	€ 12.037	€ 15.671	€ 3.634-	-23%	Bestemmingsreserve fonds Recr. & Toerisme	€ 438.732	€ 452.252	€ 13.520-	-3%
	€ 12.038	€ 15.672	€ 3.634-	-23%	Bestemmingsreserve personele inzet	€ 46.011	€ 33.513	€ 12.498	37%
Viottende activa					Bestemmingsreserve onderhoud	€ 31.728	€ 31.566	€ 162	1%
<i>Voorraden</i>	€ 2.243	€ 2.177	€ 66	100%	Bestemmingsreserve ontw. infrastructuur	€ 50.696	€ 48.402	€ 2.294	5%
<i>Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</i>						€ 670.225	€ 675.358	€ 5.133-	-1%
Vorderingen op openbare lichamen	€ 106.452	€ 287.813	€ 181.361-	-63%	Viottende passiva				
Overige vorderingen	€ 19.393	€ 16.286	€ 3.107	19%	<i>Netto-viottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</i>				
Overige uitzettingen	€ 1.018.151	€ 907.823	€ 110.328	12%	Overige schulden	€ 167.419	€ 137.760	€ 29.659	22%
	€ 1.143.996	€ 1.211.922	€ 67.926-	-6%	Overlopende passiva	€ 517.203	€ 543.837	€ 26.634-	-5%
<i>Liquide middelen</i>						€ 684.622	€ 681.597	€ 3.025	0%
Bank	€ 196.570	€ 127.184	€ 69.386	55%					
	€ 1.354.847	€ 1.356.955	€ 2.108-	0%		€ 1.354.847	€ 1.356.955	€ 2.108-	0%

7.8 Programmarekening 2017

	Begroting 2017	Werkelijk 2017	Afwijking begroting en werkelijk 2017	Mutatie % begroot-2017	Werkelijk 2016	Mutatie 2017 - 2016	Mutatie in % 2017 - 2016
	€	€	€	%	€	€	%
Personeel	13.900	8.268	(5.632)	-41%	21.548	13.280-	-62%
Huisvesting	23.900	29.519	5.619	24%	20.479	9.040	44%
Overige opbrengsten	17.000	64.391	47.391	279%	44.960	19.431	43%
Bijdrage gemeenten in exploitatie	598.000	598.000	-	0%	597.149	851	0%
Fonds Recreatie en Toerisme	241.553	241.553	-	0%	232.728	8.825	4%
Projecten	p.m.	55.349	p.m.		205.026	149.677-	-73%
Som der baten	894.353	997.080	102.727	11%	1.121.890	124.810-	-11%
Personeel	497.822	467.202	(30.620)	-6%	492.690	25.488-	-5%
Huisvesting	74.750	78.094	3.344	4%	79.035	941-	-1%
Onderhoud	31.000	45.496	14.496	47%	41.822	3.674	9%
Overige uitgaven	9.800	38.362	28.562	291%	28.367	9.995	35%
Bestuur	500	646	146	100%	1.352	706-	-52%
Bureau	47.890	57.209	9.319	19%	55.582	1.627	3%
Afschrijvingen	3.890	4.782	892	23%	6.028	1.246-	-21%
Fonds Recreatie en Toerisme	241.553	255.073	13.520	6%	131.399	123.674	94%
Projecten	p.m.	55.349	p.m.		205.026	149.677-	-73%
Som der lasten	907.205	1.002.213	95.008	10%	1.041.301	39.088-	-4%
Saldo financieringsfunctie	-	-	-	0%	-	-	0%
Resultaat voor bestemming	(12.852)	(5.133)	7.719	-60%	80.589	85.722-	-106%
<i>Onttrekkingen aan reserves</i>							
Bestemmingsreserve fonds R&T	-	13.520	13.520	-100%	-	13.520	100%
Bestemmingsreserve personele inzet	15.852	15.852	-	0%	21.382	5.530-	-26%
Bestemmingsreserve onderhoud	20.000	20.000	-	0%	20.000	-	0%
Bestemmingsreserve infrastructuur	-	-	-	0%	20.000	20.000-	-100%
	35.852	49.372	13.520	0%	61.382	12.010-	-20%
<i>Toevoegingen aan reserves</i>							
Bestemmingsreserve fonds R&T	-	-	-	0%	101.329	101.329-	-100%
Bestemmingsreserve personele inzet	23.000	28.350	5.350	23%	23.000	5.350	23%
Bestemmingsreserve onderhoud	-	4.000	4.000	100%	1.480	2.520	170%
Bestemmingsreserve infrastructuur	-	2.294	2.294	100%	-	2.294	100%
	23.000	34.644	11.644	51%	125.809	91.165-	-72%
Resultaat na bestemming	-	9.595	9.595	100%	16.162	(6.567)	-41%